

Hukuk usulü muhakemeleri kanununun 123 üncü maddesile 15436 sayılı nizamnamenin 28 nci maddesi hükümleri arasındaki mübâyenetin halli hakkında 3/443 numaralı Başvekâlet tezkeresile hukuk usulü muhakemeleri kanununun bazı maddelerinin tadili hakkında 1/389 numaralı kanun lâiyhası ve Adliye encümeni mazbatası

Hukuk usulü muhakemeleri kanununun 123 ncü maddesile 15436 sayılı nizamnamenin 28 nci maddesi hükümleri arasındaki mübâyenetin halli hakkındaki 3/443 numaralı Başvekâlet tezkeresi

T. C.

Başvekâlet

7-IV-1934

Kararlar Müdürlüğü

Sayı : 6/1070

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reislğine

Hukuk usulü muhakemeleri kanununun 123 ücü maddesiyle 15436 sayılı nizamnamenin 28 nci maddesi hükümleri arasındaki mübâyenetin halli hakkında Adliye vekillüğinden yazılan 21-III- 934 tarih ve 82/6 sayılı tezkere sureti Yüksek huzurlarına sunulmuştur.

İşin teşkilâtı esasiye kanununun 52 nci maddesine göre halline ve sonunun bildirilmesine müsaadelerini dilerim efendim.

Başvekil
İsmet

Adliye vekilliğinin 21 - III - 1934 tarih ve Hk. İş. M. 82/6 sayılı tezkeresi suretidir

Hukuk usulü muhakemeleri kanununun 123 ncü maddesine göre tebliğ yapılacak kimse ikametgâhını diğer bir şehre nakledip mahkemenin bulunduğu mahalde ikametgâh tayin etmemiş ve yeni ikametgâhı meçhul bulunmuş olduğu takdirde mübaşir tarafından tebliğ olunacak evrakın bir nüshasının evelki ikametgâhının bulunduğu mahalle muhtarına verilmesi ve diğerinin mahkeme divanhanesine yapıştırılması lâzımgeldiği halde belediye teşkilâtı olan yerlerde muhtar ve ihtiyar heyetlerinin lâğvi hakkındaki 2295 numaralı kanunun ikinci maddesine tevfikân tanzim olunan 15436 numaralı nizamnamenin 28 nci maddesinde tebliğin icrası sırasında mübaşir tebliğ yapılacak kimsenin ikametgâhını değiştirdiğini anlar ve yeni ikametgâhı meçhul bulunursa bu ciheti zabıtaya şerh ve tasdik ettirerek evrakı mahkemeye iade eder denilmiş olmasına binaen tatbikatta yapılacak muamelede tereddüd edildiği anlaşılmaktadır.

İkametgâhını değiştiren kimsenin yeni ikametgâhı meçhul bulunduğu surette mübaşir tarafından bu cihet zabıtaya şerh ve tasdik ettirilerek tebliğ olunacak evrakın mahkemeye iade olunacağına dair nizamnamenin 28 nci maddesi hükmü bu kabıl hallerde tebliğ evrakının bir nüshasının muhtara verileceğine dair olan hukuk usulü muhakemeleri kanununun 123 ncü maddesi ikinci fıkrası hükmüne mübayindir.

Belediye teşkilâtı olan yerlerde kaldırılan muhtar ve ihtiyar heyetlerine muhtelif kanun ve nizamnamelerle verilmiş olan vazife ve salâhiyetleri devren görecek merci ve makamları tayin etmesi

ve yeni hüküm ihtiva eylememesi lâzımgelen nizamnameye, hukuk usulü muhakemeleri kanununun zikri geçen maddesini değıştirecek mahiyette yeni hüküm konulması doğru olmayacağına ve bu eihet nizamnamenin mütalea için proje halinde tevdiî sırasında mütaleaten dermeyan edilmiş olmasına rağmen kanun hükmüne tevfiik edilmediğı görülmesine binaen bu mübayenetin halli için teşkilâtı esasiye kanununun 52 nci maddesi mucibince keyfiyetin B. M. Meclisine arzı esbabının istikmaline müsaade buyurulması rica olunur efendim.

Adliye vekili
Ş. Saracoğlu

Hukuk usulü muhakemeleri kanununun bazı maddelerinin tadili hakkında 1/389 numaralı kanun lâyihası

T. C.

Başvekâlet

Muamelât müdürlüğü

Sayı : 6/1520

1 - VI - 1932

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Hukuk usulü muhakemeleri kanununun bazı maddelerinin tadili hakkında Adliye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 31 - V - 1932 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim.

Başvekâlet vekili
Dr. Refik

Esbabı mucibe

Hukuk usulü muhakemeleri kanununun bazı hükümleri tatbikatta müşkülât tevlit etmekte ve bu yüzden bir çok şikâyet vukua gelmekte olduğundan kanunen ifası lâzımgelen bazı merasimi basit ve ameli bir şekle ifrağ ile davaların sürat ve suhuletle rüyet ve intacını temin ve ihtiyacı tatmin edebilecek bir şekilde ve esaslara muhalifdüşmeyecek bir tarz ve surette müstacelen bazı maddelerin tadil ve ıslahına lüzum görülmüştür.

İleride mahkemeler teşkilâtının alacağı şekle göre mezkûr kanunun esaslı bir surette tadili cihetine gidilecek isede arzedilen bazı hükümlerin şimdilik tetkikile bu günkü ihtiyaçların lüzum gösterdiği şekilde tadilini mutazammın olan bu lâyiha vücade getirildi.

Lâyiha : Madde - 1

Kanun : Madde - 8

Kanunun bir maddesi vardır ki, esasen mahkemelerin teşkili kanununa derei icap ederken usulde yer bulmuş ve asliye mahkemelerile sulh mahkemelerinin vazifelerini ayırmak hususunda elyevm yegâne mesnedi teşkil etmekte bulunmuştur. O da 8 inci maddedir. Teşkilât hakkında ihzar edilmekte olan lâyihada vazifelerin tefrikine müteallik olan bu hükmün gergi gibi tevsî ve inkal ve usulden teşkilât kanununa nakledilmesi tabii isede şimdiden aşağıda beyan edilen iki nevi davanın nazara alınmasına lüzum görülmüştür. Bunlardan biri kanunu medeninun seksen sekizinci maddesinin ikinci fıkrasında yazılı evlenmeğe müsaade keyfiyeti diğeri de yine mezkûr kanunun üç yüz on beş ve üç yüz on altıncı maddelerinde bahsedilen ve usul, fûru ve kardaşlar arasında cereyan eden nafakaya müteallik taleplerdir. Birinin sadeliğı ve hasımsız müraacaatlerden bulunması, diğeri ise nafakaya muhtağ kimseler tarafından vukuu itibarile bunların asliye mah-

kemelerinde cari merasime tahammülleri olmadığı halde kanunda sarahat bulunmamasından dolayı eylem sulh mahkemelerinde bakılmayıp rüyetleri asliye mahkemelerinin vezaifi cümlesinden madul bulunmak lâzımgelmektedir. Haddi zatinde basit ve müstacel olan bu işlerle asliye mahkemelerinin işgal ve alâkadarlarına fazla merasim ve külfet tahmil olunması muvafık olmayacağı ve bununla beraber sulh mahkemelerince rüyetlerinin kanunî sarahate mütevakkıf bulunduğu düşünül- düğünden mezkûr sekizinci maddede bu noktadan icap eden tadilin şekli lâyihamın birinci madde- sini teşkil etmiştir.

Lâyiha: Madde - 2

Kanun: Madde - 16

Türkiye dahilinde malûm ikametgâhları olmayanlar aleyhindeki ayin ve alacak davalarının rüyeti hangi mahkemenin salâhiyeti dahilinde olduğundan bahseden on altıncı madde o gibilerin Türkiyede mesken, mal ve teminat gibi alâkaları bulunmaması ihtimalinden sakit olup bu halde salâhiyetli mahkemenin tayini tereddüdü mucip olabileceğinden bu takdirde müddeinin ikametgâhı mahkemesinin davayı rüyete salâhiyetli olacağı açık surette ifade olunmuştur.

Lâyiha: Madde - 3

Kanun: Madde - 32

Hâkimin davaya bakmaktan istinkâfına karşı itirazın müddeti ve ne suretle tetkik edileceği ka- nunda gösterilmediğinden ve sebepsiz istinkâflardan şikâyet olunageldiğinden hâkimin istinkâfına karşı taraflardan her birinin bu bapta müzekkerenin tebliği tarihinden üç gün içinde itirazda bulunabileceği ve bu takdirde keyfiyetin reddi hâkim hakkındaki usul dairesinde ait olduğu mah- kemece tetkik edileceği 32 nci maddenin sonuna ilâve edilen bir fıkrada tasrih olundu.

Lâyiha: Madde - 4

Kanun: Madde - 33

Reddi hâkim taleplerinin bazı hallerde mafevk mahkemesince tetkiki aynı mahiyetteki talep- lerin mercii hakkında bir fark tesis etmek itibarile doğru olmadığı gibi mahiyetine göre aynı derecede tetkik edilmek lâzımgeldiğinden bir asliye mahkemesinin ret talebini tetkik için teşek- kül edememesi takdirinde tetkikin en yakın asliye mahkemesine ifa ettirilmesi kabul ve otuz üçüncü madde o suretle islah edilmiştir.

Lâyiha: Madde 5

Kanun: adde - 36

Ret sebebinin mevcudiyetini hâkim dahi tasdik edip istinkâfta bulunduğu ve taraflar da bu hususta müttefik buldukları takdirde artık bu bapta tetkikat icrasile bir karar verilmesine lü- züm kalmayacağından otuz altıncı maddeye buna dair bir fkra ilâve olundu.

Lâyiha : Madde - 6

Kanun : Madde - 176

Yüz yetmiş altıncı maddenin meri metninden şifahî veya basit usulü muhakemelere tâbi olan işlerin tatil mahkemeleri tarafından rüyet edilebilmesi ayrıca müstaceliyet kararına mütevakkıf olduğu ve adi usulde görülen davalar müstacel dahi olsa tatil devresinde rüyet edilemeyeceği manası çıkarılmaktadır. Halbuki şifahî usulü muhakemeye tâbi mevat için başkaca müstaceliyet kaydî aranmak lâzım gelmeyeceği gibi adi usule tâbi işler arasında da müstacel mahiyette olan- lar bulunabileceğinden mezkûr madde o gibi dava ve muamelelerin tatil zamanında ifayi vazife eden mahkemeler tarafından görülebileceği vazihan anlaşılacak surette tadil olundu.

Lâyiha : Madde - 7

Kanun : Madde - 181

Asliye mahkemelerine arz edilen davalar arasında nisbeten sade olanları mevcut olup bunların kanundaki katî sarahat icabı olarak tahkikat hâkimine havalesi muameleleri uzatmakta ve davaların rüyetini geciktirmekte olduğundan çok şikâyet edilmesine mebnî azadan birinin tahkikata memur edilmesi lüzumlu hallerde mahkeme reisinin tensibine veya heyet kararına mütevakkıf tutmak su- retile bu bapta şikâyetlerin önüne geçilmek ciheti düşünülmüştür.

Lâyiha : Madde - 8

Kanun : Madde - 236

Ticaret kanununun altı yüz seksen üçüncü maddesinde ikrarın tecezzi kabul etmemesi kaidesini vazetmiş olduğu halde diğer kanunlarımızda bu kaide tasrih edilmediğinden ve ticaret kanununun ibaresi de ikrara mukarin defilerin ikrarı mutazammın ibareden madut olduğu noktasında lüzumu kadar vazih olmadığından tatbikatta ve hususile ticarî olmayan hâdiselerde içtihatlar ikiye ayrılmıştır. Hukukî ve ticarî maddelere müteallik hüküm ve içtihatla birlik ve istikrar temin edilmesi lâzım olduğu gibi meselâ davaçının müddeialeyle bir mal verdiği hakkında müddeialeylehin gerçi o mali almış ise de semenini ödemiş olduğu yolundaki mürekkep ikrarından başka bir delil olmadığı halde müddeialeylehin malı aldığı mutazammın ifadesi parayı ödediği yolundaki kısmından tecrit ve bu kısım bir defa addedilerek bunun ispatile mükellef tutulması haksız neticeler tevhit edebileceğinden ve hukuk usulü muhakemeleri kanunu eskiden olduğu gibi hasılı davayı inkâra müsait bulunmadığından mezkûr kaidenin kabulile işbu maddeye ilâvesi muktazî görülmüştür. Bundan sonraki maddede görüleceği üzere hâkimin delilleri istimaa başlamazdan evvel iki tarafa iddia ve müdafaaların hakikate muhalif olmadığına dair yemin teklif edebilmesi usulü kabul ve teklif edilmekte bulunmuş olmasına göre ikrarın tecezzi ettirilmemesi esasını kanuna ithal etmek bir kat daha zaruret haline gelmiştir. Çünkü yemin teklifine dair vazedilmek istenilen bu yeni usul ile ikrarın tecezzi ettirilmesi usulü birbirile telif olunamaz.

Lâyiha : Madde - 9

Kanun : Madde - 238

Tarafların mahkeme huzurunda hakikate muhalif ve hasmın izrarına müsait ifadede bulunmalarını yemine müterettip kanunî neticelerin tehdi altında menetmek hem hukukî, hem ahlâkî büyük faidelere temin edeceğinden ve bu usul tatbik edildiği bazı yerlerde iyi neticeler vermiş olduğundan kanunumuzun iki yüz otuz sekizinci maddesine o yolda bir fıkra ilâve olunmuştur.

Lâyiha : Madde - 10

Kanun : Madde - 337

Mahkemelere muhtelif şekillerde tatbik edilegelen bu maddenin bu şekil dairesinde tevzini münasip görülmüştür.

Lâyiha : Madde - 11

Kanun : Madde - 356

238 inci maddenin son fıkrasında delillerin ikamesinden evvel iki tarafa iddia veya müdafaalarının hakikate muhalif olmadığına dair yemin teklifine dair vazolunan esasın tereddüt ve iltibasa mahal kalmamak üzere işbu fıkra ile mahfuz olduğunun tasrihi münasip görülmüştür.

Lâyiha : Madde - 12

Kanun : Madde - 376 ilâ 397

Bizdeki sulh mahkemelerine mukabil İsviçrede iki nevi mahkeme mevcut bulunmasından dolayı şifahî usulü muhakemeye mütedair hükümlerden başka ahkâmı mahsusa vazolunmuş ve bu hükümler kanunumuza 376, 394, 395, 396, 397 nei maddeler halinde geçmiş bulunuyor. Bu yüzden şifahî usulü muhakemeye müteallik hükümlerle sulh hâkimlerinin kararlarına müteallik olan faslın maddeleri teşevvüş ve iltibası mucip olmasına binaen mezkûr maddelerin ilgasına lüzum görülmüştür.

Lâyiha : Madde - 13

Kanun : Madde - 377

401, 402 inci maddelere tevfiikan gıyap kararını refettirmemiş olan taraf bir daha muhakemeye kabul olunamayacağına göre muhtelif içtihatlarla mahal kalmamak üzere hakkında tahkikat hâkimi tarafından gıyap kararı verilmiş olup ta bu kararı refettirmemiş olan tarafın şifahî muhakeme için davet olunmayacağına tasrihi muvafık görülmüştür.

Lâyiha : Madde - 14

Kanun : Madde - 392

Karar suretlerinin heyetçe imzası müşkülâtı mucip ve ilâmların süratle tebliğine mâni olmakta ve

harç verilmeden karar suretlerinin başkâtip tarafından makbuz mukabilinde tebliği muamelenin teşevvüsünü istilzam eylemekte bulunmuş olduğundan suretlerin yalnız hâkim veya mahkeme reisi tarafından imza ve mahkeme mühürile mühürlendikten ve taraflarca harcı verildikten sonra taraflara tebliği hal ve maslahata ve ötedenberi teessüs eden itiyada muvafık görülmüştür.

Lâyiha: Madde - 15

Kanun: Madde - 393

Müddetlerin kendisine ilâm tebliğ olunan taraf gibi tebliğ ettiren taraf hakkında da tebliğ tarihinden başlaması sade ve amelî bir usul olup kanunun yüz altmış beşinci maddesinde de bu esas kabul edilmiş olduğundan üç yüz doksan üçüncü madde dahi o suretle tadil olunmuştur.

Lâyiha: Madde - 16 ilâ 27

Kanun: Madde - 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 408, 410, 411.

Kanunun, maksadı ifade edecek şekilde kaleme alınmamış ve bu sebeple tatbikatta muhtelif içtihatlarla yol açmış olan fasıllarından biri de gıyap faslıdır. Onun için bu faslın, ibarelerindeki ipham ve tereddüt ve ihtilâfları mucip olmuş olan bütün maddeleri yeniden açık bir surette kaleme alınmıştır.

Lâyiha: Madde - 28

Kanun : Madde - 435

Kanunun 435 inci maddesinde temyiz arzuhaline dereci lâzımgelen hususlar beyan edildikten sonra son fıkra olarak arzuhal mezkûr şartları cami olmasa bile reddolunmayıp tetkikatı lâzime iera oluaması lüzumu gösterilmek suretile şart ve lüzümü hakkındaki hüküm nakzedilmiş, âdetâ hiçe indirilmiş bulunuyor.

Temyiz arzuhallerinin kanun dairesinde tanzim edilmesini ve lüzumsuz temyizlere meydan bırakılmamasını temin etmek için, temyiz sebeplerinin bir hafta içinde verilecek lâyiha ile beyan edilebilmesi yolundaki cevaz ipka olunmakla beraber arzuhalde münderic olmayan cihetlerin bir hafta içinde lâyiha ile de ikmal edilmemesi halinde temyiz arzuhalinin reddolunması esası kabul ve bu sebeple bu maddede lâzımgelen tadil yapıldığı gibi temyiz edilen ilâm suretinin arzuhale raprı lüzumuna dair bir kayıt dahi ilâve olunmuştur.

Lâyiha: Madde - 29

Kanun: Madde - 438

Bin lirayı müteceviz davaların temyizinde mürafaa talep olunabilmesi temyiz dairelerinde tetkikatın geçikmesini ve bazı dairelerde beş altı ay sonra mürafaa günü tayinini mucip olmaktadır. Paranın bu günkü vaziyeti nazara alınarak bu haddin 2 500 liraya çıkarılması munasip görülmüş ve 438 inci madde o suretle tadil edilmiştir.

Diğer taraftan mezkûr 438 inci maddenin bu günkü metninden bazılarınca tashihi kararın yalnız tadil ve tashih suretile vaki olan tasdik kararlarına karşı yapılabileceği gibi bir mâna istihraç edilmekte olduğundan 440 mcr maddede yazılı sebeplerin mevcudiyeti halinde tasdik, nakız ve reddi mutazammın bütün kararlara karşı tashihi kararın caiz olduğunu daha açık surette ifade ve maddeyi o yolda tadil cihetine gidildi.

Lâyiha: Madde - 30

Kanun: Madde 458

458 inci maddenin son fıkrasında zikri geçen madde rakamlarında yanlışlık olduğundan (450) yerine (451) suretinde tashih olunmuştur.

Lâyiha: Madde - 31

Kanun: Madde - 473

Kanunun 473 üncü maddesinde şifahî usulü muhakemenin kanunun tasrih ettiği hallerde asliye mahkemelerinde dahi cereyan edeceği gösterilmiş ise de bu haller tasrih edilmediğinden ve senede müstenit alacak davalarile küçüğün mezun kılınmasında ve nişanın bozulmasından mütevellit taleplerle velâyeti istimal hakkına ve vesayetten itizar ile vasiye itirazda ve vasinin azline müteallik işlerde ve haksız fiillerden ve hizmet akitlerinden doğup bin lirayı geçmeyen ihtilâflarda uzur

boyly lâyhâlardan sarfı nazar edilebileceği düşünöldüğünden zikrolunan hususlarda davacının talebi halinde asliye mahkemelerince de şifahî usulü muhakemenin tatbikına cevaz gösterilmiştir.

Lâyiha : Madde - 32

Kanun : Madde - 474

Asliye mahkemelerince şifahî usulü muhakemeye tâbi tutulması teviz edilen davaların sulh mahkemelerine ait hususlardan farklı olduğu nazara alınmış ve o gibi davaların arzuhalle ikamesi ve arzuhale vesikaların raptedilmesi ve müddeialehy tarafından da yazı ile cevap verilip istinat edilen vesikaların birlikte ibrazı lüzumuna dair 474 üncü maddeye bir fıkra ilâve olundu.

Lâyiha : Madde - 33

Kanun : Madde 489

Sulh hâkiminin kararını yazıp mahkeme kalemine vermesi ve kalemden taraflara tevdiî müşkülâtı mucip olduğundan hâkimin kararı hazır olmadığı halde yazıp tefhim etmek üzere başka bir gün tayin etmesi daha münasip görölmüş ve 489 uncu madde bu dairede tadil olunmuştur.

Lâyiha : Madde - 34

Kanun : Madde - 490

Kararın hazır olan tarafa tefhim ve gaibe ise asliye mahkemelerinde olduğu gibi hükmün neticesi başkâtip tarafından ihbar olunması ve müddetlerin tefhim veya ihbar tarihinden başlaması ilâmın iki tarafa kalemden verilmesindeki külfet ve müşkülâtı izale edeceğinden sulh mahkemelerinde de bu usulün tatbiki münasip görölmüş ve 490 nci maddede bu maksatla lâzım gelen tadil yapılmıştır.

Lâyiha : Madde - 35

Kanun : Madde - 507

Basit usulü muhakeme, haklarındaki hüküm kaziyei muhkeme teşkil etmemek ve icabında fesih ve tadil olunabilmek üzere rüyet edilen davalara mahsus bir usul iken kanunda senedi resmiye müstenit davalar da 507 nci maddenin (A) bendine ithal edilmiş bulunuyor. Resmî, gayiresmî senede müstenit alacak davaları için asliye mahkemelerince de davacının talebi halinde şifahî usulü muhakemenin tatbiki kabul edilmiş ve resmî senede müstenit davaların basit usulü muhakemeye tâbi tutulması caiz görölememiş olduğundan ve diğer taraftan yedin ref ve iadesi davaları esas hakkında kaziyei muhkeme teşkil etmeyip tasarruf ve mülkiyetin esası ayrıca halledilmek suretile iptal ve tadili kabul ettiğinden mezkûr bentten senedi resmiye müstenit davalar çıkarılıp yerine yedin ref ve iadesi davalarının derci münasip göröldü.

Lâyiha : Madde - 36

Kanun : Madde - 531

Hakemler vazifeye ve kararı imzaya icbar edilemeyip bazen bir hakemin fikrine uygun bulmadığı kararı imzadan ve muhalefet şerhini yazmaktan imtina ettiği, hatta hüküm için 529 uncu maddede yazılı altı ay müddeti bir takım teallüllerle geçirttiği vaki ve şikâyetleri mucip olduğundan hakem kararlarının muteber olması için kararı veren ekseriyetin imzası kâfi görölmüş, ancak alkalîyetin celselere ve rey vermeğe davet edilmiş olması şart kılınmıştır.

Lâyiha : Madde - 37

Kanun : Madde - 536

Müddetinde temyiz edilmeyen hakem kararları mahkemenin tasdikına muhtaç olmayıp katilemiş olacağından ve 536 nci madde mahkemece yalnız bu cihetin ve kararın tenfizi lüzumunun kararname altına şerh ve ayrıca dercedileceği yolunda ıslah edildi.

Lâyiha : Madde - 38

Kanun : Madde 547

Temhir usulünün sebebi defter tutmağa vaktin müsaadesizliğinden ibaret olup temhir edilen eşyanın defteri sonradan tutulacağına göre acele vaki olan temhir muamelesinde mühür altına alınan eşyanın hulâsatan tarifine lüzum göstermek kanunun maksadına uygun olmayıp bu suretle tarifi icap eden eşya ancak bazı hususiyetlerinden dolayı mühürlenmesine imkân bulunmayanlardan ibaret olduğu halde 547 nci maddenin beş numaralı bendinde (Mühür altına alınmayan) denecekken,

zuhul eseri olarak (Mühür altına alınan) denilmiş bulunduğundan mezkûr maddenin de maksat dairesinde tashihi lâzımgeldi.

Lâyiha : Madde - 39

Kanun : Madde - 563

Taksime müteallik muhakemelerde gıyap kararını refettirmemiş olan gaip, diğer davalardan müstesna olarak, mahkemeye geldiği takdirde muhakemeye kabul olunursa da davet olunmaz. 563 üncü maddedeki (Muhakemeden hariç tutulmaz) kaydı bu manada ise de vazih olmadığmdan tadilde o suretle tavzihi münasip görülmüştür.

Lâyiha : Madde - 40

Kanun : Madde - 564

Taksim davalarında dahi gaip, hakkındaki gıyap kararının refini istedikten sonra yeniden te-gayyüp ederse kendisine gıyap kararının tebliğine lüzumu yoktur. Kanunun 564 üncü maddesinde ifade edilmek istenilen bu hüküm gıyap faslındaki tadillere uygun bir şekilde bir kat daha tavzih edilmiştir.

Yukarıda arzedilen hususlar dairesinde vücade getirilmiş olan lâyiha yüksek huzurunuzda takdim kılınmıştır efendim.

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye encümeni

Karar No. 10

Esas No. 1/389, 3/443

5 - XII - 1934

Yüksek Başkanlığa

Hukuk usulü muhakemeleri kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında Adliye bakanlığınca hazırlanarak Başvekiliğin 1-VI-1932 tarih ve 6/1520 sayılı yazısı ile Büyük Meclise sunulup encümenimize verilen kanun lâyihası Adliye bakanı ve Hukuk işleri umum müdürü buldukları halde okunarak görüşüldü :

Bu lâyiha Meclise sunulduktan sonra adliye teşkilâtı hakkında hazırlanan bir kanun lâyihası dolayısıyla hukuk usulü muhakemeleri için yeni baştan bir lâyiha yapıp gönderilmişti.

Adliye teşkilâtı lâyihası encümenince görüşülüp kararlaştırmadan hâkimler kanunu lâyihası öne alınıp encümen tarafından görüşülmesi bitirilerek Umumi heyete arzedilmiş ve geçen toplantı yılında onaylandıktan sonra kanun halini almış ve teşkilât işi hâkimler kanununun tatbiki neticesine bırakılmıştır. Hukuk usulü muhakemeleri kanunu ise Adliye teşkilâtı ile alakalı olduğundan o kanunu yeni baştan değiştiren lâyiha da bu alâka bakımından encümenince tetkiki geri kalmıştır.

Bu sebeplerle geri bırakılan lâyihaların gö-

rüşülmesi işi oldukça uzun süreceğinden ve halbuki hukuk işlerindeki muhakeme usullerinde tatbikatın verdiği tecrübeye dayanan ihtiyaç ve şikâyetlerin ortadan acele kaldırılması lâzımgeldiğinden bakanlıkla encümenin düşünce birliği olarak kanunun bazı maddelerini değiştiren lâyihanın hemen tetkikına karar verilmiştir.

(42) madde olarak hazırlanmış olan lâyihanın en acele ihtiyaçları karşılayacak olan (16) maddesinde değişiklikler yapılmış ve (4) maddelik kanunun fasıllarından bir kısmı kaldırmak suretile bu lâyiha tertib olunmuştur.

Lâyihanın birinci maddesinde yukarıda yazılı (16) maddenin değişik şekli asıl kanunun hiza-larında numaraları gösterilen maddeleri yerine bulunduğu işaret olunmuş ve bununla tatbikatta yeni değişen maddeler eski numaralarını muhafaza etmiştir.

Değiştirilen maddeler için encümenin mucip sebepleri, aşağıda madde numaraları gösterilerek yazılmıştır :

Madde 8 — Sulh hâkimlerinin kıymet ve miktar noktasından vazifelerini tayin eden esasta

bir değişiklik yapılmamış ancak tesis ve iflâsın hususiyet ve ehemmiyetleri itibarile asliye mahkemelerinde görülmeleri güvene vereceğinden bu işler miktar ve kıymetleri ne olursa olsun sulh mahkemelerinin vazifeleri dışında bırakılmıştır.

Bundan başka maddeye kanunu medeninin 315 nei maddesinde gösterilen ve acele olmak yönünden usulü muhakemenin yol ve yordamlarına uydurulması alâkalılar için ağır olan nafaka işleri sulh hâkimleri vazifesi arasına konmuştur.

Bu fıkranın konması sırasında öncümence yapılan görüşmede, karı, koca arasında gerek evlilik birliğini korumak sebebi ile sulh hâkiminden istenecek tedbirler ve gerek boşanma davası açılarak bu davanın görüldüğü sırada istenecek nafaka ve boşanma kararı ile birlikte kanunda yazılı müddet için hükmolunacak nafakanın vazife noktasından asliye mahkemelerinde kalması doğru görülmüş ve bunlarda değişikliğe mahal bulunmamış olduğundan sulh hâkiminin bakması muvafık olan nafaka işi için kanunu medenin (315) nei maddesi bu lâyhada kaydolunmuştur.

Evlenmeye izin verme işinin acele ve sadeliği noktasından Sulh mahkemelerince görülmesi faydalı sayılmıştır.

Kiralanan yerlerin tahliyesi için usulü muhakemeden sonra değiştirilen iera ve iflâs kanununa konmuş olan konturatolu kiralanaların tahliyesine dair olan hükümlerin mahfuz olduğu maddede işaret edilmiştir. Bundan başka tahliye işlerinin yine Sulh mahkemelerince görülmesi salâhiyeti maddede bırakılmıştır.

Madde 67 — Taraflardan herhangi birinin vekili olanların bu sıfatlarını gösteren tasdikli vekâletnamelerinin eldeki kanunda sonradan verilebileceğine dair olan müsaadenin tatbikatta kötülüğe yol açtığı anlaşıldığından muhakemenin yürütülmesi için ilk celsede vekil tarafından vekâletnamenin mahkemeye verilmesi uygun görülerek madde o yolda değiştirilmiştir.

Madde 123 — Belediye teşkilâtı olan yerlerde muhtarlıkların (2295) numaralı kanunla kaldırılmış olmasından eldeki kanunun bu maddesinde muhtarlara verilen vazifelerin belediyeye verilmesi maksadile değişiklik yapılmıştır.

Madde 176 — Mahkemeler, tatil zamanında ihtiyatî tedbirler ve kanunda şifahî veya ba-

sit muhakeme usullerile yürütülmesi yazılı olan veya mahkemelerce acele görülmesi kararlaştırılan davalarla başka işlere bakılması icab ederken maddenin yazılış tarzından (acele) kaydı hepsi için şart olduğu anlaşıldığından ve halbuki acele işlerin başlıbaşına tatil zamanında da bakılacak işlerden bulunması hasabile madde maksadı açık olarak anlatacak tarzda yazılmıştır.

Madde 181 — Eldeki kanun, asliye mahkemelerinde açılacak davaların bir tahkikat ve bir de muhakeme safhasından geçirilerek hükme bağlanmasını göstermektedir. Halbuki toplu hâkimli mahkemeler bir kaç yerdedir. Diğerlerinde tek hâkim vardır. Bir hâkimin bir işi bir defa tahkikat hâkimi ve bir defa da hâkimi sıfatile tetkik etmesi lüzumsuz olduğu kadar işi uzattığı meydanda olduğu gibi toplu hâkimle kurulmuş olan mahkemelerde de işin uzamasına ve haksız yollara sapmak isteyenlere fırsat verdiğine ve tahkikat bitip iş mahkemeye geçtikten sonra bile görüş farkı ve saire gibi bir çok sebeplerle işin adeta yeni baştan tetkika girişilmesine tatbikatta tesadüf edilmiş olmasına mebnî bu yolda ileri sürülen haklı şikâyet ve sızıltıları kaldırmak için tek hâkimli mahkemelerde tahkikat ve muhakeme safhasının ayrılmayacağı esası kabul olunmuş ve toplu hâkimli mahkemelerde muhakemeden evvel pürüzlü ve tahkika lüzum olduğu mahkeme heyetince kararlaştırılan işler için azadan birinin tahkikata memur edilmesi salâhiyeti verilmiştir.

Bu değişikliğe göre asliye mahkemelerinde davaların lâyiha ve yazı tebliğ suretile yapılması esası muhafaza edildiğinden eldeki kanunda tahkikat sırasında tahkikat hâkimlerinin salâhiyetinin bundan sonra nerelere verildiği bu maddede gösterilmiştir.

Madde 234 — İsticvab için çağırılan tarafın gelmemesi üzerine kendisine bir davetiye tebliğ olunması ve onda gelmediği ve cevap vermediği halde kanunî neticelerin yazılması bu maddede gösterilmiştir.

İsticvab olunacak taraf hazır ise tefhim suretile bu neticelerin bildirilmesi kendiliğinden anlaşılır bir şey olmakla usulî bir kaide olarak kanunda yazılması fazla görülmüş ve birinci fıkra ile de tebliğin tekrarlanmasının önüne geçilmiş ve madde ona göre kaleme alınmıştır.

Madde 337 — Yemin verilen taraf gelmez-

se yeminden kaçmış ve yalnız yemin verilen vakıanın mahkemece sabit olmuş sayılması lâzımgelirken eldeki kanunda davaya sabit nazariyle bakılacağı yazılı olmasından ve bu hükmün ise tatbikatta yanlışlık ve haksızlığa sebep olduğu anlaşıldığından madde hukukî esasa uygun bir tarzda değiştirilmiştir.

Bir de dava açıldıktan sonra gıyab kararı verilerek mahkemeye kabul olunmaması icab eden tarafın, hasmının ileri sürdüğü deliller usulüne göre mahkemece hükme esas olacak mahiyette görülmediği takdirde iddia veya müdafayı reddedeceğine ve bu hal zarara sebep olacağına nazaran gaip hasma yemin veröbilmek hakkının tanınması adalete daha uygun olacağı düşüncesile yalnız yemin için gaibin davet olunması hakkında bir hüküm konmuştur.

Ekseriyetle kabul olunan bu hüküm için davet edilen gaibin ancak yemini kabul veya reddedebileceğini ve başkaca bir defa veya iddiada bulunamayacağı da maddede gösterilmiştir.

Kanunun müzakeresinde Adliye bakanlığı namına hazır bulunan Hukuk işleri umum müdürü bu maddenin Hükümetin teklifi veçhile kabulü muvafık olacağını ısrarla beyan eylemiş ise de ekseriyetle kabul olunan şeklin muvafık olacağına encümen karar vermiştir.

398 nei madde (cevapname göndermediği) kaydı aslında yoktur. Bu maddenin tayyını Adliye bakanlığı teklif etmiş ve cevapname göndermeyenler hakkında 198 ve 214 nei maddelerde esasen hüküm mevcut olduğunu sebep olarak göstermiştir.

Encümence (411) nei maddenin (C) fıkrası mevcut olmasına göre bu kaydın kalkması muvafık görülmediğinden bu teklif kabul olunmamıştır.

Madde 400 — Eldeki kanunda gıyab kararının gaibe beş gün içinde tebliği yazılı bulunmasından ve bunun pek çok yerlerde yerine getirilmesine imkân bulunmamasından ve tatbikatta ise bazı mahkemelerin maddenin açık hükmüne dayanarak beş gün içinde tebliğ olunmamış diye gıyab kararını ortadan kaldırdığı görölmüş olmasından bu haksız gidişin önünü almak üzere beş gün içinde herç ve masrafın verilmesi lüzumu gösterilmekle iktifa olunmuş ve ona göre madde değiştirilmiştir.

Madde 401 — Eldeki kanunun bu maddesinde gıyab kararının hangi sebeplerle verileceğini

gösteren 398 nei maddesi karşılıklı hükümleri ihtiva etmemesinden ve (keenlemeyekün) tâbirinin yanlış tatbikata yol açtığı görülmesinden bu mahzurları kaldırmak için madde lâyhada yazıldığı şekilde değiştirilmiştir.

Madde 409 — Bu madde iki tarafın mahkemeye gelmemesi halinde yapılacak muameleyi göstermektedir. Yapılan değişiklik, iki tarafın kanunda hiç bir müddet yazılı olmamasından istedikleri zamana kadar davayı mahkemede yüzüstü bırakabilmelerinden böyle hallerde dosyanın muameleden kaldırılmasına karar verileceği ve davanın yenilenmesinin altı ay içinde olabileceği ve bu müddetten sonra ise davaya bakılabilmek için yeniden herç verilmesi lâzımgeleceği kabul olunmuş ve madde o yolda yazılmıştır.

Madde 411 — Bu madde tatbikatta işleri sürüncemede bırakmağa sebep olan bir mahzuru ortadan kaldırmak üzere değiştirilmiştir. Hangi sebeble olursa olsun birden ziyade, bir davada gıyab kararı tebliğ olunmıyacağı ve tahkikatı gıyabında yapılmış olan işler hakkında yeniden tebliğ yapılmayarak muhakemenin gıyabında görüleceği hükmü konmuştur.

Adliye bakanlığı (406) nei maddenin kaldırılmasını teklif etmiş ise de encümen gelmeyen taraf hakkında gıyab kararı verdikten sonra mahkeme, hazırlanmış olan delilleri tetkik ve şahit varsa onları dinleyebileceğine göre bunların neticesinde işin hüküm verilebilecek bir hale gelmesi ihtimali bulunmakla madde kalkarsa gıyab kararını tebliğ etmek mecburiyeti de ortadan kalkacağından ve bunun da gaib için zararı meydanda bulunduğundan maddenin kanunda kalması bu sebeplerle lüzumlu görölmüş ve teklif kabul olunmamıştır.

Madde 438 — Bu maddede yapılan değişiklik, izahlarının dinlenmesi için mürafaa isteyen veya Temyiz mahkemesinin göreceği lüzum üzerine kendiliğinden davet ettiği taraflar gelerek o suretle mürafaalı temyiz tetkikleri üzerine kararların o gün verilerek hazır olanlara tefhimi ve mümkün olmazsa en çok on beş gün içinde karara bağlanması tatbikatta görölen ihtiyacı karşılamak üzere yapılmıştır.

Madde 489 — Bu lâyhanın ikinci maddesile kaldırılan maddelerin bir boşluk bırakmaması için bu maddede bir değişiklik yapılmış ve evrak üzerine hüküm verilmek istenilmeyen işlerde taraflara mahkemece ne suretle söz verileceği ve

ondan sonra nasıl karara bağlanacağı ve tefhim olunacağı usulleri yazılarak madde tertib olunmuştur.

Madde 490 — Lâyihada değiştirilen bu madde de yukarıki maddede gösterildiği gibi kanunda kaldırılan maddelerin lüzumlu görülen hükümleri bu maddeye ilâve olunmuş ve lüzumu kalmayan fıkralar da çıkarılmıştır.

Maddenin son fıkrasında sulh mahkemelerinde de yürütülmesi icab eden maddeler ayrıca gösterilmiştir.

Madde 547 — Maddenin beşinci fıkrasında mühür altına alınmayan eşya için zabıt varakasında tarifler bulunması lâzımgelirken mühür altına alınmış olanların tarif edileceği şekilde yazılmış olmasından bu yanlışlık düzeltilmek için madde değiştirilmiştir.

Lâyihanın ikinci maddesile eldeki kanunun dört maddesi kaldırılmıştır. Sebepine gelince: Kanunun iktibas edildiği İsviçrenin Nöşatel kantonunda (District) namı altında sulh mahkemelerinden başkaca bir mahkeme teşkilâtı daha mevcut bulunduğundan teşkilâtımızda bulunmayan bu mahkemelerin tâbi olduğu usulleri göstermekte olan maddelerin kanunda yeri ol-

mayacağı tabii bulunmuş olmasıdır.

Başvekâletin 7 - IV - 1934 günleme ve 6/1070 sayılı yazısıyla gelip encümene verilen ve hukuk usulü muhakemeleri kanununun 123 nci maddesinin tefsirine dair olan evrak alâkası sebebiyle bu lâyiha evrakile birleştirilmiş ve bahsedilen madde bu lâyihada yeniden tertib olunmakla başkaca tetkika mahal kalmamıştır.

Yukarıda yazılı sebeplerle değişiklikler yapılan lâyiha acele olarak görüşülüp onaylanmasının Genel heyete arzedilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulmasına karar verilmiştir.

Ad. En. Reisi	M. M.	Kâtib
Çorum	Kocaeli	Trabzon
Münir	Salâh Yargı	Raif
Aza	Aza	Aza
	Antalya	Muğla
Haydar	Numan	Nuri
Aza	Aza	
Erzincan	67 nci maddenin tadiline muhalifim.	
Abdülhak Fırat	Refik İnce	
Aza	Aza	Aza
Kayseri	Edirne	Tokat
S. Azmi	Hayri Tan	Nâzım Pozo
		Resai

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Hukuk usulü muhakemeleri kanununun bazı maddelerinin tadiline dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Hukuk usulü muhakemeleri kanununun 8 inci maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Sulh hâkimleri, miktar veya kıymeti üç yüz liraya kadar alacak ve menkul ve gayrimenkul ayın davaları ile kira müddeti bitmiş olan gayrimenkulün tahliyesine mütedair talepleri ve evlenmeye müsaade ve nafaka ve kanunen musarrah sair davaları rüyet eder.

MADDE 2 — Mezkûr kanunun 16 nci maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Türkiye dahilinde malûm ikametgâhları olmayanlar aleyhindeki ayın ve alacak davaları Türkiyede sakin oldukları mahal mahkemesinde ve Türkiyede malûm meskeni yoksa emvalinin

veya münazaalı şeyin veya teminatı versa o teminatın bulunduğu mahal ve bunlar da mevcut değilse müddeinin ikametgâhı mahkemesinde bakılır.

MADDE 3 — Mezkûr kanunun 32 nci maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Reddini mücip sebebe vâkır olan hâkim istinkâfını derhal mahkeme kalemine tahriren bildirir. Mahkeme başkâtibi bunu hemen iki tarafa bilâ harç tebliğ eder.

Taraflardan her biri istinkâfın kanunî sebebe müstenit olmadığından bahisle üç gün içinde itiraz edebilir. İstinkâfa karşı bu suretle itiraz vukuunda itiraz arzuhali üzerine otuz üçüncü madde hükümleri tatbik olunur.

MADDE 4 — Mezkûr kanunun 33 üncü maddesi şu suretle tadil olunmuştur :

Reddi hâkim arzuhali, reddi talep olunan hâkimin mensup olduğu mahkemeye verilir. Vekilin reddi hâkim iddiasında bulunabilmesi bu bapdaki salâhiyetinin vekâletnamesinde musarrah bulunmasile meşruttur.

Reddi hâkim arzuhali mahkemece tetkik olunur. Reddedilen hâkimin ademi iştirakinden dolayı mahkeme teşekkül edemediği takdirde ret arzuhali en yakın asliye mahkemesinde tetkik olunur.

Mahkemei asliye vezaifi bir hâkim tarafından ifa olunan mahkemelerde o hâkim hakkında vukubulan ret talebi refiki varsa onun tarafından, yok ise en yakın mahkemei asliyede tetkik olunur.

Sulh hâkimi reddedildiği takdirde aynı mahaldeki diğer bir sulh hâkimi tarafından ve aynı mahalde başka sulh hâkimi yoksa mensup olduğu asliye mahkemesi ve o mahalde asliye mahkemesi mevcut değilse en yakın mahallin sulh hâkimi tarafından tetkik olunur.

MADDE 5 — Mezkûr kanunun 36 nci maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra ilâve olunmuştur :

Reddi hâkim sebebinin mevcudiyetinde taraflar ve reddolunan hâkim müttefik buldukları takdirde bu bapta tetkikat icrasile karar itasına mahal yoktur.

MADDE 6 — Mezkûr kanunun 176 nci maddesi şu suretle tadil olunmuştur :

İhtiyatî tedbirler ve kanunda şifahi veya basit usulü muhakemelere tâbi tutulan veya mahkemece müstaceliyeti kararlaştırılan davalarla muamelelerin tatil zamanında ne suretle görüleceği Adliye vekâleti tarafından bir talimatname ile tayin olunur. Bu müddet zarfında bunun haricinde bir muamele ifa olunamaz.

MADDE 7 — Mezkûr kanunun 181 inci maddesi şu suretle tadil olunmuştur :

Davanın bidayetinde mahkeme reisinin tensibile ve davanın rüyeti esnasında heyetin vereceği kararla azadan biri tahkikatı ifaya memur edilebilir. Tahkikat işi azadan birine havale edilmediği halde tahkikat hâkimine ait vezaiften yüz seksen iki, yüz seksen üç, yüz seksen dört, yüz doksan altı, yüz doksan yedi, iki yüz dokuz, iki yüz on bir ve iki yüz on ikinci madde-

lerde yazılı olanlar mahkeme reisi tarafından ve diğerleri heyetçe ifa olunur.

Müctemi hâkim olmayan mahallerde tahkikat ile muhakemeye ait bütün vazifeler hâkime aittir.

MADDE 8 — Mezkûr kanunun 236 nci maddesi şu suretle tadil olunmuştur :

Dava evrakında veya hâkim huzurunda iki taraftan birinin veya vekilinin sepkeden ikrarı muteber olup mukir olan taraf aleyhine delil teşkil eder.

İkrara dair olan ifadeler tecezzi ettirilemez. Maddî bir hatadan neşet ettiği sabit olmadıkça ikrardan rücu olunamaz.

Sulh müzakeresi esnasında sepkeden ikrar muteber değildir.

Mahkeme haricindeki ikrarı teyit edecek delâil ve emare mevcut ise hâkim buna binaen hüküm verebilir.

MADDE 9 — Mezkûr kanunun 238 inci maddesi şu suretle tadil olunmuştur :

Delil davanın halline tesir edebilecek münazaalî hususları ispat için ikame olunur.

Maruf ve meşhur olan veya ikrar olunan hususlar münazaalî sayılmaz.

Hâkim delillerin ikamesinden evvel iki tarafta iddia veya müdafaaların hakikate muhalif olmadığına dair yemin teklif edebilir.

MADDE 10 — Mezkûr kanunun 337 nci maddesi şu suretle tadil olunmuştur :

Yemin edecek kimse, makbul bir sebebe müstenit olmaksızın yemin için tayin olunan günde gelmezse yeminden imtina etmiş sayılarak yeminin taallûk ettiği vakırlara sabit nazarile bakılmasına karar verilir. O kimse bu suretle yazılacak gıyap kararının kendisine tebliği gününden itibaren sekiz gün içinde arzuhal ile yemin edeceğini beyan ve muayyen günde gelip yemini icra edebilir. Tayin olunan günde yine gelmediği surette yeminden imtina etmiş olduğuna ve yeminin taallûk ettiği vakırlara sabit nazarile bakılmasına dair verilmiş olan karar katiyet kesbederek ona göre esas hakkında hüküm verilir.

MADDE 11 — Mezkûr kanunun 356 nci maddesine aşağıdaki fıkra ilâve olunmuştur :

238 inci maddenin son fıkrası hükmü mahfuzdur.

MADDE 12 — Mezkûr kanunun 376, 394, 395, 396 ve 397 nci maddeleri ilga olunmuştur.

MADDE 13 — Mezkûr kanunun 377 inci maddesi şu suretle tadil olunmuştur.

Mahkemei asliyede üç yüz yetmiş beşinci maddede yazılı muameleler bittikten sonra şifahi muhakeme ve hüküm için tayin olunacak günde hazır bulunmak üzere iki taraf davet olunur. Tayin olunacak gün müstacel olanlardan başka hal-lerde bir haftadan az olamaz.

Tahkikata memur hâkim tarafından hakkında gıyap kararı verilmiş olupta bu kararı refettirmemiş olan taraf şifahi muhakeme için davet olunmaz.

Şifahi muhakeme iki tarafa ikişer kere söz verdikten sonra mahkemenin hitamını tefhim eder.

Hâkim iki tarafın iradî kelâm hakkındaki mütaalealarını dinledikten sonra her birine şifahi muhakemede ne müddet için söz verebileceğini tayin ve tefhim edebilir.

MADDE 14 — Mezkûr kanunun 392 nci maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Karar yazılıp imza olunduktan sonra nüshalarından biri dosyasında hifzolunur. Karar suretleri hâkim veya mahkeme reisi tarafından imza edilmek ve mahkemenin mührü vazolunmak lâzımdır.

Taraflardan her biri harç ve resimlerini tesviye ederek ilâmı diğer tarafa tebliğ ettirebilir.

MADDE 15 — Mezkûr kanunun 393 üncü maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Müddetler kendisine ilâm tebliğ olunan taraf gibi tebliğ ettiren taraf hakkında da işbu tebliğ tarihinden başlar.

Gıyap fashi

MADDE 16 — Mezkûr kanunun 398 inci maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

İki taraftan biri tahkikat veya muhakeme için muayyen olan bir celseye usulen davet edilmiş olduğu halde gelmediği yahut gelipte üzerine bir hüküm terettüp edebilecek olan cevabı vermekten imtina ettiği takdirde hakkında gıyap kararı verilir.

MADDE 17 — Mezkûr kanunun 399 uncu maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Hâkim hazır bulunan tarafın ifadesini dinle-

dikten sonra davayı diğer bir güne talik eder.

Ancak celse bazı muamelelerin yapılması için tayin edilmiş ise, o muameleleri ifa eder. Bu takdirde müteakip celsenin günü tayin edilmez.

MADDE 18 — Mezkûr kanunun 400 üncü maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Hazır bulunmuş olan tarafın karar tarihinden itibaren üç gün içinde harç ve masrafını vererek gıyap kararının gaibe tebliğini istemesi lâzımdır. Aksi halde karar keenklemeyekün olur. Cevaptan imtina edene gıyap kararı tebliğ edilmez.

MADDE 19 — Mezkûr kanunun 401 inci maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Gıyap kararının verildiği celsede hiç bir muameleye bakılmadan dava başka güne talik edilmiş ise yukarıki madde mucibince tebliğ olunacak varaka gaibin tahkikat ve muhakemeye devam olunmak üzere tayin olunan günde gelmesi davetini de havi olarak tanzim kılınır. Gaip muayyen günde gelir ve cevaptan imtina etmiş olan taraf o celsede veya müteakip celsede cevap verirse gıyap kararı refedilir.

MADDE 20 — Mezkûr kanunun 402 nci maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Gıyap kararının verildiği celsede muayyen muameleler kısmen veya tamamen ifa olunmuş ise tebliğ varakasinda yapılan muameleler yazılıp gaibe beş gün içinde gıyap kararının refini yazı ile isteyebileceği bildirilir. Gaip bu müddet içinde kararın refi istidasını vermek şartıyla tahkikata memur hâkim veya mahkeme reisini temsil edeceği en yakın gün içinde diğer tarafı davet ettirebilir. Bu suretle tayin olunan günde gaip ispatı vücut eder ve gıyaptan evvelki halin avdetini talep ederse gıyabındaki muameleler yapılmamış sayılır. Ancak bir mahallin keşif ve muayenesi üzerine tesbit olunan hali mübeyyin her nevi zabıt varakalarının ve ehli vukuf raporlarının mündericâtı ve şahitlerin şahadetleri sonradan hâsıl olan delillere göre hükümsüz kalmadıkça mahfuzdur.

Gaip, müddeti içinde hakkındaki gıyap kararının refini istida edip gün tayin ettirmediği takdirde diğer tarafın talebile tahkikat veya muhakemeye gıyabında devam olunur.

MADDE 21 — Mezkûr kanunun 403 üncü maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Tebliğ mahkemenin bulunduğu şehir haricinde yahut ilân yolile yapılmak icap eden hallerde hâkim gıyap kararının refini talep müddetini uzatabilir.

MADDE 22 — Mezkûr kanunun 404 üncü maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Gıyap muamelesinin sebebiyet verdiği bilûmum harç ve masraf her halde gaibe ait olup kararın refi talebile beraber her türlü muameleden evvel bunları mahkeme veznesine tevdi mecbur tutulur.

MADDE 23 — Mezkûr kanunun 405 inci maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Gaib 401 veya 402 nei maddelerin hükümleri dairesinde gıyap kararını refettirmezse bir daha muhakemeye kabul olunmaz. Bu madde hükmü her gıyap kararının tebliğine dair olan varakada yazılmak lâzımdır.

MADDE 24 — Mezkûr kanunun 406 ncı maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Muhakeme için muayyen günde gelmeyen tarafın tegayyüzü ilk defa vaki olmuşsa tahkikat hüküm derecesine gelmiş olsa bile gıyap kararı tebliğ edilip refini talep için muayyen olan müddet geçmedikçe gıyabî hüküm verilemez.

MADDE 25 — Mezkûr kanunun 408 inci maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Hakkındaki gıyap kararını 401 ve 402 nei maddelerin hükümleri dairesinde refettirmemiş olan taraf hasmı tarafından iddia edilip kendisi tarafından cevapsız bırakılan vakıaları ikrar etmiş sayılır.

MADDE 26 — Mezkûr kanunun 410 uncu maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Hükmün tefhimi için muayyen olan celsede iki taraf veya biri gaip olursa verilecek hüküm hazır imişler gibi vicahî addolunur.

MADDE 27 — Mezkûr kanunun 411 inci maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Hakkındaki gıyap kararını refettirdikten sonra yine tegayyüp eden taraf, davada ıslah vaki olsa bile, ikinci gıyap kararının refini isteyemez.

MADDE 28 — Mezkûr kanunun 435 inci maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Temyiz arzuhaline alelûmum arzuhallerde

muharrer olması lâzım gelen hususlardan başka temyizen tetkiki talep olunan hükmün hulâsası ve esbabı temyiz kâffesi ve izahatı şifahiye talep olunursa bu husus ve neticeyi talep yazılmak lâzımdır.

Esbabı temyiziye temyiz arzuhalinin itasından itibaren bir hafta içinde verilecek bir lâyiha ile de beyan olunabilir.

Temyiz edilen ilâmın sureti arzuhal veya lâ-yihaya raptolunmak şarttır.

Yukardaki şartlar ifa olunmazsa temyiz arzuhal reddolunur.

MADDE 29 — Mezkûr kanunun 438 inci maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Mahkemei temyiz davayı evrak üzerinde tetkik ve rüyet eder. Ancak boşanma ve ayrılma ve hacir ve nesebe müteallik davalarla miktar veya kıymeti iki bin beş yüz lirayı tecavüz eden alacak ve ayın davalarında iki taraftan her hangisi istida ve lâyihasında mahkemeye celbolunmasını talep ederse gün tayin olunarak o günde iki tarafın veya musaddak vekillerinin mahkemedede hazır bulunmasını ve aksi takdirde gıyabında tetkikatı temyiziye icra kılınacağını mübeyyin tanzim edilecek davetiye varakası tebliğ olunur.

Mahkemei temyiz izahatını istima etmek üzere iki tarafı resen de davet edebilir.

Mahkemei temyiz iki taraf celp olunmuş ise şifahî izahatını istima ettikten sonra temyiz olunan kararın nakız veya tasdikına karar verir ve mevcut iseler kararını kendilerine tefhim eder.

Temyiz olunan karar esas itibarile muvafık kanun olup ancak tatbikatı kanuniyede hata edilmiş veya muhalifi kanun görülen husus hakkında tekrar tahkikat ve muhakemat icrasına Mahkemei temyizce lüzum görülmemiş olursa bundan dolayı temyiz olunan kararı nakız etmeyip bu cihetleri tadil ve tashih suretile tasdik eder.

Tasdik ve nakız ve ret kararlarına karşı tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde tashih talep olunabilir. Tashihi karar talebi aynı dairede tetkik olunur.

Sulh mahkemelerine ait davalara müteallik temyiz ilâmları tashihi karara tâbi değildir.

MADDE 30 — Mezkûr kanunun 458 inci maddesinin son fıkrası şu suretle tadil olunmuştur :

448 ve 451 inci maddeler ahkâmı hükümlerin tavzihi ve tenakuzun refi hakkında da muteberdir.

MADDE 31 — Mezkûr kanunun 473 üncü maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Şifahi usulü muhakeme sulh mahkemelerinde caridir.

Senetli borçtan kurtulma ve alacak davalarında ve küçüğün mezun kılınmasında ve nişanın bozulmasında mütevellit taleplerle velâyeti istimal hakkına ve vesayetten itizar ve vasiye itiraz ve vesayetten azle ve bin lirayı geçmemek şartile haksız fiillerden ve hizmet aktinden doğan borçlara müteallik ihtilâflarda davacının talebi halinde asliye mahkemelerince de tatbik olunur.

Bu kanunun ikinci babında yazılı hükümler hilâfına sarahat olmayan hallerde şifahi usulü muhakemede dahi caridir.

MADDE 32 — Mezkûr kanunun 474 üncü maddesinin sonuna şu fıkra ilâve olunmuştur:

Asliye mahkemelerinde şifahi muhakeme usulüne tevfikân görülecek işlerde müddeinin davasını arzuhalde açması ve arzuhaline bütün vesikalarını raptetmesi ve müddeialehyhin de cevap lâyihasile birlikte bütün vesikalarını vermesi lâzımdır.

MADDE 33 — Mezkûr kanunun 489 uncu maddesi şu suretle tadil edilmiştir:

Hâkim tahkikatın hitamından sonra iki tarafın her birine en çok iki defa söz verir. Hâkim bu sözleri müddet ile takyit edebilir. Hâkim iki tarafın son sözlerini dinledikten sonra mahkemenin bittiğini bildirip kararını esbabı mucibesile birlikte imza ve tefhim eder. Bu suretle mümkün olmazsa yazılacak kararın tefhimi için başka bir gün tayin eder.

MADDE 34 — Mezkûr kanunun 490 inci maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Karar, hâkim ve zabıt kâtibi tarafından imza olunur. Karara karşı kanunî yola müracaat müddeti vicahen verilmiş ise tefhim tarihinden ve gıyaben verilmiş ise gaip olan taraf hakkında 407 nei mated mucibince hüküm hulâsasının tebliği tarihinden başlar.

388, 391, 420, 422 nei madde hükümleri sulh mahkemelerinde de caridir.

MADDE 35 — Mezkûr kanunun 507 inci

maddesinin A. bendi şu suretle tadil olunmuştur:
A - Konkordato, kiralanan gayrimenkulün tahliyesi meselelerinde ve yedin refi ve iadesi davalarında.

MADDE 36 — Mezkûr kanunun 531 inci maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Hakemlerin ekseriyeti tarafından imza edilen karar muteberdir. Şu kadar ki, akalliyetin celselerde hazır bulunmağa ve rey vermeğe davet edilmiş olması şarttır.

MADDE 37 — Mezkûr kanunun 536 ncı maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Hakemler tarafından verilip mahkeme marifetile taraflara tebliğ ettirilen karar aleyhine temyiz müddeti geçince kararın altında infazı lâzım olduğu hâkim veya mahkeme reisi tarafından şerholunarak imza olunur ve keyfiyet zapta da geçirilir. Bu suretle hakem kararları ilâm mahiyetini ihraz eder.

MADDE 38 — Mezkûr kanunun 547 inci maddesinin 5 inci bendi şu suretle tadil olunmuştur:

Mühür altına alınmayan eşyanın hulâsatan tairifi.

MADDE 39 — Mezkûr kanunun 563 üncü maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Muamelei gıyabiye hakkındaki hükümler tahsim muhakemesinde de tatbik olunur.

Şu kadar ki, gıyap kararını refettirmemiş olan hissedar isbatı vücüt ederse muhakemeye kabul olunur.

MADDE 40 — Mezkûr kanunun 564 üncü maddesi şu suretle tadil olunmuştur:

Bir kimse bir kere gıyap kararını refettirdikten sonra yine muhakemede hazır bulunmazsa kendisine yeniden gıyap kararı tebliğ olunmaz.

MADDE 41 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 42 — Bu kanunun icrasına Adliye vekili memurdur. 1 - V - 1932

Bş. V. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>Dr. Refik</i>	<i>Yusuf Kemal</i>	<i>Zekâi</i>
Da. V.	Ha V. V.	Mal. V.
<i>Ş. Kaya</i>	<i>Ş. Kaya</i>	<i>M. Abdülhalik</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
<i>Esat</i>	<i>Hilmi</i>	<i>M. Şeref</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. Refik</i>	<i>Ali Rana</i>	<i>Muhlis</i>

ADLIYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRMESİ

1086 sayılı Hukuk usulü mahkemeleri kanununun bazı maddelerini değiştiren ve bazı maddelerini kaldıran kanun lâiyhası

MADDE 1 — Hukuk usulü mahkemeleri kanununun 16 maddesi aşağıda yazılı şekillerde değiştirilerek numaraları hizalarında gösterilen maddelerin yerine konmuştur.

MADDE 8 — Sulh hâkimleri :

I - Tesis ve iflâs dâvalarından başka değer veya miktarı 300 lirayı geçmeyen alacak ve menkul ve gayrimenkul ayın,

II - Kanunu medeninin 315 nci maddesinde yazılı nafaka,

III - Evlenmeğe izin verme,

IV - İera ve iflâs kanununun 272 ve ondan sonra gelen maddeleri hükmü yerinde kalmak şartile gayrimenkulün tahliyesi davalarını ve bu ve başka kanunla kendilerine verilen davaları görür.

MADDE 67 — İki taraftan birinin vekili olduğunu söyleyen kimse, tasdikli vekâletnamesini ibraza mecburdur.

MADDE 123 — Kendisine veya ikametgâhına, kanunun gösterdiği usullere göre tebliğ yapılmış olan kimse ikametgâhını değiştirirse yenisini hemen bildirmeğe ve ikametgâhını mahkemenin kaza dairesi haricine naklederse mahkemenin kaza dairesi içinde bir ikametgâh göstermeğe mecburdur. Mübaşir, tebliğ sırasında tebliğ yapılacak kimsenin ikametgâhını değiştirdiğini anlarsa tebliği yeni ikametgâhına yapar.

Şu kadar ki ikametgâhını başka bir mahkemenin kaza dairesine nakletmiş olan kimse evvelki mahkemenin bulunduğu yerde ikametgâh göstermemiş ve yenisi de belirsiz bulunmuşsa mübaşir, tebliğ olunacak evrakın bir nüshasını belediye teşkilâtı olan yerlerde belediyelere ve olmayan yerlerde muhtara verir ve ötekini de mahkeme divanhanesine yapıştırır. Bu surette bundan sonraki tebliğler divanhaneye asılarak yapılır.

Kendisine tebliğ yapılacak kimsenin başka yerdeki ikametgâhı belli ise evrakın bir nüshası posta ile taahhütlü olarak namma gönderilir ve evrakın divanhaneye yapıştırıldığı ve postaya verildiği tarihler dosyasına yazılır. Bu tarihle-

rin hangisi geç ise o tarihte tebliğ yapılmış sayılır.

MADDE 176 — İhtiyatî tedbirler ve kanunda şifahî veya basit muhakeme usulleri ile yürütülmesi yazılı olan veya mahkemece acele görülmesi kararlaştırılan davalarla yapılacak başka işlerin tatil zamanında nasıl görüleceği Adliye vekiline bir talimatname ile tayin olunur. Bu müddet içinde bunların dışında bir davaya bakılamaz ve bir iş yapılamaz.

MADDE 181 — Toplu hâkimle kurulmuş olan bir mahkeme, bir dava görülürken heyetin kararile azadan birini tahkikat yapmağa memur edebilir.

Tahkikat işi azadan birine havale edilmediği halde tahkikat hâkimine ait vazifelerden 182, 183, 184, 186, 197, 209, 211 ve 212 nci maddelerde yazılı olanlar mahkeme reisi tarafından ve diğerleri heyetçe yapılır. Toplu hâkimli olan mahkemelerde tahkikata havale olunmayan veya tek hâkimli mahkemelerde görülen davaların tahkikat ve muhakemesi birden yapılır.

MADDE 234 — İsticvab için çağırılan taraf makbul bir özürlü olmaksızın gelmezse o celsenin mahkeme masrafı ile diğer tarafın o celse için ihtiyar ettiği ve mahkemenin takdir edeceği masrafını ödemeye mahkûm edilir.

Gelmediği veya sorulan suallere cevap vermediği takdirde tertib olunan sualleri ikrar etmiş sayılacağı, yazılacak davetiyede gösterilmek suretile yeniden davet olunur. Bunun üzerine yine gelmez veya gelip te cevap vermezse mahkeme sorulan vakaları ikrar edilmiş sayar.

MADDE 337 — Yemin edecek kimse makul bir sebep olmaksızın yemin için tayin olunan günde gelmezse yeminden kaçınmış ve yemin edeceği vakalarda sabit olmuş sayılmasına karar verilir. Gıyabında verilen bu kararın kendisine tebliği gününden itibaren sekiz gün içinde arzuhal ile yemin edeceğini beyan ve muayyen günde gelip yeminini yapabilir.

Tayin olunan günde gine gelmediği halde yeminden kaçınmış olduğuna ve yemin edeceği va-

kralların sabit olmuş sayıldığına dair verilmiş olan karar katileserek ona göre esas hakkında hüküm verilir.

Gıyab kararı yüzünden mahkemeye kabul olunmayan taraf aleyhine hasmının ileri sürdüğü delilleri mahkeme kâfi görmez ve vakıaları sabit saymazsa mahkemede bulunan taraf o vakra için hasmına yemin teklif edebilir. Bu takdirde mahkeme gayibi yalnız yemin için davet eder. Bu davet üzerine gelen taraf yemini kabul veya reddedebilip başka defa dermeyan edemez.

MADDE 400 — Hazır bulunan tarafın karar tarihinden itibaren beş gün içinde harç ve masrafını vererek gıyab kararının gaiibe tebliğini istemesi gerektir. Bu müddet içinde istemezse karar verilmemiş sayılır. Mahkeme huzurunda cevaptan kaçmana gıyab kararı tebliğ edilmez.

MADDE 401 — Gıyab kararının verildiği celsede hiç bir işe bakılmadan dava başka bir güne bırakılmış ise yukarıki maddeye göre tebliğ olunacak varakaya gâibin tahkikat ve muhakemeye devam olunmak üzere tayin olunan günde gelmesi de yazılır.

Gıyap kararı :

A - Gâib muayyen günde gelirse,

B - Cevaptan kaçınmış olan taraf o celse veya ondan sonraki celsede cevap verirse.

C - Yazılı cevap göndermeyen taraf tayin olunan günde mahkemeye yazılı cevabını verirse, kaldırılır.

MADDE 409 — Celseye çağırılmış olan tarafların hiç biri gelmezse dava yenileninceye kadar dosyanın muameleden kaldırılmasına karar verilir.

Davanın yenilenmesi, iki taraftan birinin diğerine davetiye ile birlikte tebliğ ettirilecek bir arzuhal ile olur. Davanın yenilenmesi üzerine mahkemeye kaldığı noktadan devam olunur.

Dosyası muameleden kaldırıldığı tarihten itibaren altı ay içinde yenilenmeyen davanın görülebilmesi tekrar harç vermekle olur.

MADDE 411 — İslah suretile olsa dahi aynı davada bir tarafa birden ziyade gıyap kararı tebliğ edilemez.

Tahkikat gıyabında yapılmış olan tarafın mahkemesi de gıyabında görülür.

MADDE 438 — Temyiz mahkemesi, davayı evrak üzerinde tetkik ve rüyet eder. Ancak

boşanmaya ve ayrılmağa ve hacir ve nesebe teallük eden davalarla miktar veya kıymeti bin lirayı aşan alacak ve ayın davalarında iki taraftan her hangisi istida veya lâyihasında mahkemeye çağırılmasını isterse gün gösterilerek o günde iki tarafın veya vekillerinin muhakemede bulunmasını ve bulunmazlarsa temyiz tetkikatı yapılacağını gösterir bir davetiye tebliğ olunur.

Temyiz mahkemesi, izahlarını dinlemek üzere iki tarafı kendiliğinden de davet edebilir. Bu hallerde temyiz mahkemesi, iki tarafı veya gelen tarafı dinledikten sonra temyiz olunan ilâmın tasdik veya bozulmasına o gün karar verecek tefhim eder.

Duruşma günü karar verilemeyen işler en çok on beş gün içinde karara bağlanır.

Temyiz olan karar, esas yönünden kanuna uygun olupta kanunu tatbikte bir yanlışlık yapılmış veya kanuna uymayan husus hakkında yeniden tahkikat ve muhakeme yapılmasına Temyiz mahkemesince lüzum görülmemiş olursa bundan ötürü temyiz olunan kararı bozmayıp bu cihetleri değiştirerek ve düzelterek tasdik eder.

Temyiz kararlarına karşı, tefhim veya tebliği gününden itibaren 15 gün içinde, tashih istenebilir.

Tashihi karar isteği aynı dairede tetkik olunur.

Sulh mahkemelerine ait davalar hakkında Temyiz mahkemesinden verilen kararlara karşı tashih istenemez.

MADDE 458 — Mahkeme hükmünün tazyih ve tenakuzun refi lâzımı olduğuna karar verirse icabı hale göre hükmü tazyih ve tenakuzu izale eder.

448 ve 451 nei maddeler ahkâmı hükümlerin tazyih ve tenakuzun refi hakkında muteberdir.

MADDE 489 — Evrak üzerine hüküm verilmesi istenilmediği takdirde 376 nei maddeye göre hâkim iki tarafın son sözlerini dinledikten sonra mahkemenin bittiğini bildirip kararını mucib sebepler ile yazarak imza ve tefhim eder. Bu suret mümkün olamazsa yazılacak kararın tefhimi için başka bir gün tayin eder.

MADDE 490 — Karar hâkim ve zabıt kâtibi tarafından imza olunur. Karara karşı kanunî yola müracaat müddeti, vicahen verilmiş ise tefhim tarihinden, ve gıyaben verilmiş ise, gâib olan taraf hakkında 407 nei madde mucibince,

hüküm hulâsası tebliğ tarihinden itibaren beş-
lar.

388, 391, 420, 421, 422 nei madde hükümleri
sulh mahkemelerinde de caridir.

MADDE 547 — Bir şeyin mühürlenmesi üze-
rine bir zabıt varakası yapılır. Bu zabıt varaka-
sına :

I - Mühürlenmenin yapıldığı gün ve saat,

II - Mühürlenmenin sebebi,

III - Hazır bulunanların ve orada ise mühür-
letmeyi isteyenin adı, sanı ve oturdukları yer,

IV - Mühürlenmiş kapı ve kasa gibi şeylerin

tayini ,

V - Mühür altına alınmayan eşyanın kısaca
tarifi yazılır.

MADDE 2 — Hukuk usulü muhakemeleri
kanununun 394, 395, 396 ve 397 nei maddelerini
ihtiva eden onuncu faslının ikinci kısmı kaldırıl-
mıştır.

MADDE 3 — Bu kanun neşri günlemecinden
muteberdir.

MADDE 4 — Bu kanunun hükmünü yü-
rütmeğe Adliye vekili memurdur.

